

Таким чином, у результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що сугестивна стратегія створення іміджу бізнесової компанії передбачає здійснення прихованого комунікативного впливу на нейро-психологічну динаміку адресата сучасного англомовного дискурсу корпоративного іміджмейкінгу з метою формування позитивного ставлення до відповідної компанії. Для реалізації цієї стратегії характерним є активне вживання різних комунікативних тактик, які забезпечують успішність і ефективність PR-комунікації у сфері корпоративного іміджмейкінгу.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у проведенні ґрунтовного аналізу стратегії позитивної самопрезентації бізнесової компанії та її мовної реалізації в контексті побудови корпоративного іміджу на матеріалі англомовних прес-релізів міжнародних косметичних компаній.

Список літератури

1. Галкина-Федорук Е. Н. Об экспрессивности и эмоциональности в языке / Е. Н. Галкина-Федорук // Сб. ст. по языкознанию, посв. акад. В. В. Виноградову. – М. : Моск. ун-т, 1958. – С. 103–124.
2. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на мат. виступів нім. політ. діячів кінця 20 ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / М. О. Діденко. – О., 2001. – 19 с.
3. Климентова О. В. Лінгвістичні аспекти сугестії / О. В. Климентова // Лінгвістичні дослідження. – Випуск 27. – 2009.
4. Психологический словарь [Электронный ресурс]: – Режим доступа : <http://psychology.net.ru/dictionaries/psy.html?word>.
5. Языкознание. Большой энциклопедический словарь. / гл. ред. Ярцева В. Н. – 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. <http://www.free-press-release.com>.
2. http://www.marykay.com/content/company/pr_presskit.aspx.
3. http://www.marykay.com/content/company/pr_pressreleases.aspx.
4. <http://www.nsdkirk.com/training/image/ImageMaryKayTradition.pdf>.
5. <http://www.prlog.org>.

Я.І. Каламбет (Львів)

СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОКОРПУСУ АРТУРІВСЬКОГО ДИСКУРСУ

Розглянуті основні складові концептопростору Артурівського дискурсу. Показано, що система концептуальних домінант типологічно представлена різними ментальними одиницями, до яких належать мегаконцепт АРТУРІАНА / ARTHURIANA, гіперконцепти KINGDOM / КОРОЛІВСТВО, KNIGHT / ЛИЦАР, THINGS / РІЧІ, гіпоконцепти POWER / ВЛАДА, SPACE / ПРОСТІР, TRADITION / ТРАДИЦІЯ, CODEX / КОДЕКС, LOVE / КОХАННЯ, RELATIONSHIP / СТОСУНКИ, RESIDENCE / РЕЗИДЕНЦІЯ, WEAPON / ЗБРОЯ та ряд похідних катаконцептів. Проаналізовано особливості їх вербалізації.

Ключові слова: концепт, катаконцепт, гіпоконцепт, гіперконцепт, мегаконцепт, концептосистема, концептуальні домени, Артурівський дискурс.

Рассмотрены основные составляющие концептопространства Артуровского дискурса. Показано, что система концептуальных доминант типологически представлена различными ментальными единицами, к которым относятся мегаконцепт АРТУРИАНА / ARTHURIANA, гиперконцепты KINGDOM / КОРОЛЕВСТВО, KNIGHT / РЫЦАРЬ, THINGS / ВЕЩИ, гипоконцепты POWER / ВЛАСТЬ, SPACE / ПРОСТРАНСТВО, TRADITION / ТРАДИЦИЯ, CODEX / КОДЕКС, LOVE / ЛЮБОВЬ, RELATIONSHIP / ОТНОШЕНИЯ, RESIDENCE / РЕЗИДЕНЦИЯ, WEAPON / ОРУЖИЕ и ряд производных катаконцептов. Проанализированы особенности их вербализации.

Ключевые слова: концепт, катаконцепт, гипоконцепт, гиперконцепт, мегаконцепт, концептосистемы, концептуальные домены, Артуровский дискурс.

The article considers the main components of conceptual space of Arthuriana discourse. The system of conceptual dominants is typologically represented by different mental components, which include megaconcept ARTHURIANA / АРТУРИАНА, hyperconcepts KINGDOM / КОРОЛЕВСТВО, KNIGHT / РЫЦАРЬ, THINGS / ВЕЩИ, hy-

poconcepts POWER / ВЛАСТЬ, SPACE / ПРОСТРАНСТВО, TRADITION / ТРАДИЦІЯ, CODEX / КОДЕКС, LOVE / ЛЮБОВЬ, RELATIONSHIP / ОТНОШЕНИЯ, RESIDENCE / РЕЗИДЕНЦІЯ, WEAPON / ОРУЖІЕ and several derivative kataconcepts, analyzes their verbalization.

Key words: *concept, kataconcept, hypoconcept, hyperconcept, megaconcept, conceptual system, conceptual domains of Arthurian discourse.*

Артурівський дискурс – особливий тип літературно-художньої комунікації, конституюється низкою текстів, створених відповідно до канонів лінгвокультури Англії відповідного історичного періоду, зокрема Доби правління короля Артура, і характеризується системою ціннісних домінант, об'єктивованих специфічними мовними засобами. Саме характер англійської лінгвокультури визначається **лінгвокультурними домінантами** – національно специфічними концептами, які мають генеративний потенціал для культури в цілому й визначаються стабільністю та усвідомлюваною цінністю [1, с. 434–435]. Об'єктом цієї статті є концепти різних ієрархічних рівнів концептосистеми Артурівського дискурсу, предметом – їхня вербалізація в досліджуваному дискурсі, що разом зумовлюють й основну мету розвідки.

Кожний концепт є елементом *концептосистеми*, виходячи з того факту, що „концепт – це множинність”, і не існує ізольовано, а є „голографічно, багатовимірною вбудованим у систему людського досвіду” [5, с. 29–34]. Будучи систематизованим поєднанням концептів у свідомості людини, концептосистема, як і будь-яка інша ідеальна система характеризується наявністю зв'язку, цілісності, ієрархічності, структурованості, логічності та мінливості [2, с. 3].

Концептосистема певного дискурсу є сукупністю притаманних йому концептів, що являє собою такий їх набір, якому віддається перевага в тому чи іншому модусі спілкування [6, с. 100]. Артурівський дискурс є особливим типом дискурсу, призначення якого полягає у розкритті тогочасних реалій буття та традицій, актуалізації досліджуваних прецедентних феноменів та артефактів. Зрозуміло, що як спосіб художнього та філософського осягнення світу, Артурівський дискурс має складну розгалужену концептосистему, яка містить досвід спостереження сучасниками за всіма культурними явищами і подіями відповідної історичної епохи. Саме його буттєвий характер уможливило думку про те, що вся сукупність втілюваних у ньому ментальних одиниць задається його концептуальними константами („автохтонами” [7, с. 106; 6, с. 240]), так само, як культура в цілому визначається певним набором лінгвокультурних домінант.

Система концептуальних констант Артурівського дискурсу має ієрархічну структуру, в якій власне автохтони (**катаконцепти**) є найдрібнішими й далі неподільними атомарними елементами, які підпорядковані **гіпоконцептам** – одиницям, що абстраговані від життєвого світу людини. Останні формують таксономію вищого рівня генералізації (**гіперконцепти**), які виступають складовими **мегаконцепту** – кінцевої точки таксономізації [6, с. 220].

Концепти дискурсу легенд про короля Артура різних рівнів абстракції формують попарно **концептуальні домени** – такі концептуальні ділянки, які охоплюють дві суміжні ланки у ланцюзі ієрархії ментальних одиниць за принципом родо-видових (гіперо-гіпонімічних) відношень. Отже, утворюється система концептів, які співвідносяться між собою так, що для розуміння однієї зі складових треба розуміти всю структуру, яка його інкорпорує [4, с. 65].

Концептосистема Артурівського дискурсу задається мегаконцептом Артуріана / Arthuriana, який має дискурсивний статус **метахтона** – концепта, який утворює ім'я дискурсу і є поштовхом для його змістового розгортання [6, с. 240]. Будучи одиницею вищого рівня абстракції, він вербалізується в дискурсі легенд про короля Артура опосередковано за допомогою підпорядкованих йому ментальних одиниць, що дає підстави вважати Артурівський дискурс у цілому його комунікативним представленням.

Мегаконцепт АРТУРІАНА / ARTHURIANA охоплює три гіперконцепти – KINGDOM / КОРОЛІВСТВО, KNIGHT / ЛИЦАР, THINGS / РЕЧІ. Перший реалізується у просторі Артурівського дискурсу як психічний образ цілісного географічного та політичного простору, громадяни якого об'єднані спільними традиціями, геополітичними інтересами та колективною ідеологією. Ці риси зумовлюють інтеграцію гіпоконцептів POWER / ВЛАДА, SPACE / ПРОСТІР і TRADITION / ТРАДИЦІЇ, кожен з яких конституюється, в свою чергу, певними (ката)концептами. Так, POWER є продуктом тієї епохи, коли були започатковані лицарські традиції, заснований лицарський Кодекс Честі, главою держави виступав король, який здійснював правосуддя, був членом Круглого Столу. Саме ці характеристики поєднують концепти JUSTICE, WISDOM, PROTECTION та лінгвокультурні типажі KING, QUEEN у структурі гіпоконцепту POWER.

Гіпоконцепт SPACE / ПРОСТІР є „середовищем усього існуючого, оточенням, в якому все відбувається, певною заповненою об'єктами і людьми „порожнечю” [3, с. 26]. Артурівська мовна свідомість фіксує SPACE в концептах CITY, HOME, існування яких пов'язують з островом, куди був доставлений Артур після останньої смертельної битви для зцілення, в першому випадку, та місцем правління короля, містом, в якому збиралися лицарі Круглого Столу та Двором короля Артура, – у другому. Пор.: „*I know it well, that green and tranquil city, where, couched on mystic herbs and asphodel, healed of his hurts, King Arthur lies asleep”;* „*Bear me away to peaceful Avalon city” і „brought her to city to the court of King Arthur”.* Вербалізація другого концепту відбувається в таких контекстах: „*Arthur and Queen Guenever made great joy of the remnant that were come home, to Camelot*”; „*Morgan le Fay saved a knight that should have been drowned, and King Arthur returned home again”.*

Артурівський дискурс, якому властиве шанобливе ставлення до національних традицій, пов'язаних із лицарськими звичаями та побутом, особливо втілюються в гіпоконцепті TRADITION / ТРАДИЦІЇ. Він охоплює одиниці TOURNAMENT і WEDDING, які закріплюють у свідомості певні образи, притаманні минулій епосі.

Гіпоконцепт CODEX втілює риси та манери поведінки лицаря згідно з Кодексом Честі лицарів Артурівського Двора. Його структура утворюється поєднанням гештальтів CHIVALROUS VICTORY / ЛИЦАРСЬКА ЗВИТЯГА, GENEROSITY / ШЛЯХЕТНІСТЬ, BELLIGERENCE / ВОЙОВНИЧІСТЬ, DEVOTION / ПОБОЖНІСТЬ. Як у дискурсі прецедентного тексту, так і в дискурсі XVI–XXI ст. Кодекс лицарства не набув іншої форми.

Як захисник знедолених та бідних, член Ордену лицарів Круглого Столу, людина, яка має Даму Серця і служить короні Великобританії, KNIGHT цілком правомірно постає однією з ключових ідей Артурівського дискурсу. Його гіперконцепт KNIGHT / ЛИЦАР закріплює передусім соціальні ролі та функції індивіда, а також форми його суспільної активності. Він формується гіпоконцептами CODEX / КОДЕКС, LOVE / КОХАННЯ, RELATIONSHIP / СТОСУНКИ.

Абсолютним валоративом Артурівського дискурсу є гіпонім LOVE, що підпорядковує біосоціальні типи WIFE – HUSBAND. Характер їх внутрішніх взаємозв'язків зумовлюється ступенем спорідненості осіб, уявлення про які вони відбивають. Аксиологічний статус досліджуваних концептів формується, очевидно, під впливом любовного трикутника прецедентних особистостей KING ARTHUR – QUEEN GUINEVERE – LANCELOT, а також окремих лицарів та їхніх Дам серця, що активно пропагують стосунки між закоханими. Типажі WIFE – HUSBAND виявляють чітку гендерну специфіку, яка полягає в ідеї жорсткої регламентації прав та обов'язків жінок і чоловіків у складі артурівської родини. Так, для прикладу, біосоціальний типаж WIFE відбиває образ жінки, позбавленої будь-яких суспільних прав, якій заборонено працювати і займатися будь-чим, окрім сім'ї та господарства. Вона є символом поклоніння лицаря, Дамою серця, за яку бореться чоловік і яку він покликаний захищати. Гендерним корелятом цього концепту є HUSBAND, який концептуалізує чоловіка як сильну, вільну, мужню та заможну людину, яка поблажливо ставиться до жінки. Пор.: „*Defend thee by and by is my aim, said Launcelot*”; „*We must our Altars with our Arms protect, and guard our ladies...*”.

Гіпоконцепт RELATIONSHIP – продовження групи гіперконцепту KNIGHT, який формується на основі концепту FRIENDSHIP і є свідченням дружніх стосунків між лицарями Круглого Столу, королем та його підлеглими. Пор.: „*these were the men of most fellowship that were with him*”; „*...he in company of his brother and true friend the Black Knight and old Sir Lancelot du Lake*”.

Гіперконцепти KINGDOM / КОРОЛІВСТВО і KNIGHT / ЛИЦАР виявляють чіткі кореляції з елементами домену РІЧІ / THINGS – гіпоконцептами RESIDENCE / РЕЗИДЕНЦІЯ, WEAPON / ЗБРОЯ. Ці міжконцептні зв'язки зумовлюються уявленнями про артефакти, якими наповнюється життєвий простір лицаря (SPACE), що асоціюються з традиціями (TRADITION) і відзначають особливості правління (POWER) короля.

Структуру гіпоконцепту RESIDENCE формує іконічний концепт CASTLE / ЗАМОК, який відтворює спеціальну установу, Двір короля Артура, яка також символізує правомірність, чесність та порядок у королівстві Камелот. Пор.: „*One day as the royal cavalcade passed by a castle, the weather being fair, and the Queen gracefully riding on a white hackney*”.

Довершенням образу лицаря є концепт WEAPON / ЗБРОЯ, що встановлює смаки лицарів щодо продиктованого соціальними умовами озброєння, яке відтворюються гіпоконцептом SWORD, який є свідченням того факту, що лицарі надавали перевагу мечам як головним захисним елементам свого вбрання, тоді як катаконцепт EXCALIBUR носить досить символічний характер:

„And for one Mortal Stroke did all his might collect, Like some *Celestial Sword* of temper'd Flame, Down on the Frank keen *Caliburno* came [BRKA]; „His *massy Sword* he girded to his Wast, and his strong Thighs in beaten Gold encas'd”.

Система концептуальних констант Артурівського дискурсу конституюється лише національно специфічними ментальними одиницями, що, звичайно, не відтворює всієї смислової палітри легенд про короля Артура. Однак можна із впевненістю вважати ці концепти квінтесенцією англійської лінгвокультури, яка й визначає специфіку репрезентації інших концептів, у т.ч. й універсальних, в Артурівському дискурсі. Актуалізуючи лінгвокультурні доміанти, він реалізує їхні комбінаторні властивості у вигляді дискурсивних конфігурацій концептів [6], інтегральними ідеями яких виступають самі концептуальні константи. Саме це дає підстави говорити про їхній дискурсотвірний потенціал. Однак опис власне дискурсотвірної функції вимагає розкриття способів і механізмів її реалізації, що потребує детального аналізу когнітивно-аксіологічних вимірів кожного окремо взятого концепту. У цьому й вбачаємо подальші перспективи дослідження.

Список літератури

1. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
2. Карпов В. А. Язык как система / В. А. Карпов. – М. : УРСС, 2003. – 304 с.
3. Кубрякова Е. С. Язык пространства – пространство языка (к постановке проблемы) / Е. С. Кубрякова // Известия АН. Серия литературы и языка. – 1997. – Т. 56. – № 3. – С. 22–31.
4. Морозова Е. И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект / Е. И. Морозова. – Х. : Экограф, 2005. – 300 с.
5. Огнева Е. А. Когнитивное моделирование концептосферы художественного текста / Е. А. Огнева. – Белгород : БелГУ, 2009. – 280 с.
6. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
7. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты / Г. Г. Слышкин. – Волгоград : Перемена, 2004. – 290 с.

УДК 81'373.612

С.О. Кантемір (Чернівці)

БАГАТОЗНАЧНЕ СЛОВО У ДЗЕРКАЛІ ПРОТОТИПІВ

За допомогою прототипного підходу вивчено лексичну багатозначність.

Ключові слова: полісемія, лексико-семантична структура, прототип.

С помощью прототипического подхода изучена лексическую многозначность.

Ключевые слова: полисемия, лексико-семантическая структура, прототип.

The article is dedicated to the study of lexical polysemantic meaning with a help of prototypical approach.

Key words: polysemy, lexical semantic structure, prototype.

Явище полісемії вже давно привертає увагу представників різних лінгвістичних галузей (лексичної семантики, особливо теорії лексичної полісемії, когнітивної психології, теорії штучного інтелекту та когнітивної семантики). Останнім часом при вивченні семантичної структури багатозначних слів особливо активно застосовують теорію прототипів [див. 1–3; 13; 16 та ін.].

Звернення до прототипної методики дослідження багатозначності у когнітивній семантиці вважають не випадковим, пов'язуючи її з науковим освоєнням нових лінгвістичних об'єктів, можливістю переосмислення багатьох традиційних проблем та пошуком змістового ядра, яке „забезпечуючи семантичну тотожність слова, скріплює всі окремі інтерпретації неоднозначної мовної одиниці в єдину структуру” [3, с. 1]. На думку низки авторів [див. 4, с. 55; 16], сама природа полісемії детермінована можливістю існування у свідомості категорій прототипного характеру та спільною ідеєю ієрархічної організації ознак у складі значень слів і прототипів. Проте надто бурхливий розвиток когнітивної семантики призвів до того, що поняття прототипу отримало серед багатьох дослідників неоднозначну інтерпретацію, наслідком якої стали прин-